

Роман МОЛДОВАН

здобувач ступеня доктора філософії (PhD),

аспірант кафедри політології,

Києво-Могилянської школи професійної та неперервної освіти

Національний університет «Києво-Могилянська академія»

(м. Київ, Україна)

«КЕЛЬТСЬКИЙ ТИГР» І ТРАНСФОРМАЦІЯ МІГРАЦІЙНИХ ПОТОКІВ: УРОКИ ДЛЯ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

Ключові слова: «кельтський тигр», ірландський кейс, повоєнне відновлення України, міграційні потоки, біженці.

У другій половині 1990-х — на початку 2000-х років Ірландія пережила період стрімкого економічного піднесення, відомий як феномен «кельтського тигра», і стала одним із найяскравіших прикладів економічної трансформації в сучасній європейській історії. Суттєве зростання ВВП (у середньому 7–9 % на рік) [12], приплив іноземних інвестицій та прогресивні структурні реформи перетворили країну з периферійної економіки ЄС на одну з найдинамічніших. Цей період не лише кардинально змінив економічний ландшафт країни, але й спричинив тектонічні зсуви в міграційних тенденціях, перетворивши Ірландію з країни традиційної еміграції на привабливий напрямок для іммігрантів. Для України, яка готується до масштабного відновлення після російсько-української війни, ірландський кейс є цінним, оскільки демонструє, як економічна політика може повернути мігрантів та біженців.

Мета дослідження — з'ясувати потенційні уроки для України, вивчивши вплив феномену економічного зростання «кельтського тигра» на міграційні процеси в Ірландії.

Кейс економічного зростання та міграційної політики Ірландії періоду «кельтського тигра» став предметом наукових досліджень фахівців з економіки, політології, демографії, соціології та історії. Серед відомих закордонних дослідників у цій галузі — Ш. Дорган

(Sean Dorgan) [11], Д. Макаліз (Dermot McAleese) [13], П. Бретнах (Proinnsias Breathnach) [10], Ш. Оріайн (Seán Óriain) [16]. Долучилися до аналізу економічних змін та імміграції в контексті досліджуваного кейсу українські науковці М. Марусинець [5], Н. Осадча, А. Лук'янов [6], С. Романюк [7], Є. Грабарь [4]. Вагомий міждисциплінарний внесок у вивчення питання міграції в Україні, її впливів та наслідків зробили українські дослідники П. Безуглий [2], В. Липчук, Т. Нагорняк [15], Т. Степура, У. Садова [8; 15] та ін.

Розглядаючи цей кейс, важливо зазначити, що до початку 1990-х років Ірландія була однією з найбідніших країн Західної Європи з високим рівнем безробіття, державною заборгованістю та хронічною еміграцією, особливо серед молоді. Однак завдяки комплексу стратегічних рішень, а також підтримці міжнародної спільноти країна змогла зробити вражаючий економічний ривок. Серед ключових чинників успіху «кельтського тигра» варто виділити:

- 1) *інвестиції в освіту та людський капітал*. Починаючи з 1960-х років Ірландія послідовно інвестувала в освітню систему, що дало змогу сформувати висококваліфіковану англомовну робочу силу;
- 2) *залучення іноземних інвестицій*. Низька ставка корпоративного податку (12,5 %), доступ до єдиного європейського ринку після вступу до ЄС у 1973 році, а також державна підтримка інвесторів зробили Ірландію привабливою для транснаціональних корпорацій, особливо в таких галузях, як інформаційні технології, фармацевтика та фінансові послуги [4, с. 630];
- 3) *членство в Європейському Союзі*. Доступ до структурних фондів ЄС, вільний рух товарів, послуг, капіталу та робочої сили стимулювали економічне зростання та модернізацію інфраструктури [9, с. 48];
- 4) *соціальне партнерство*. Укладання соціальних угод між урядом, профспілками та роботодавцями забезпечувало стабільність трудових відносин, стримувало інфляцію заробітної плати та сприяло формуванню консенсусу щодо економічної політики;
- 5) *ефективна фіскальна політика*. Уряд проводив політику фіскальної консолідації, спрямовану на зменшення державного боргу та контроль над бюджетним дефіцитом [1, с. 207].

У результаті цих чинників Ірландія досягла стабільних темпів зростання ВВП за п'ятнадцять років. Це сприяло значному підвищенню рівня життя, скороченню безробіття та досягненню профіциту бюджету.

Вплив економічного підйому на міграційні тенденції легко простежується через статистичні показники. Якщо у 1980-ті Ірландія втрачала близько 1 % населення щорічно (розмір чистої еміграції становив 20–25 тис. осіб на рік), то вже в 1996 році було зафіксовано чистий імміграційний приріст. У 2006 році чисельність населення зросла з 3,6 до 4,2 млн осіб [17].

Близько 30 % загального припливу 1996–2006 років були ірландці, що повернулись із США, Великої Британії, Австралії та інших країн, мотивовані конкурентними зарплатами й культурною близькістю. Держава, реагуючи на виклики, запустила програми спрощеного визнання кваліфікацій та податкові стимули для репатріантів, спростила процедури видачі дозволів на роботу (Green Card Scheme) [3, с. 316].

Економічний бум «кельтського тигра» кардинально змінив міграційну карту Ірландії, перетворивши її з країни-донора робочої сили на країну-реципієнта. Крім того, імміграція, переважно молодих та економічно активних людей, позитивно вплинула на демографічну структуру Ірландії, омолодивши та збільшивши частку працездатного населення.

Утім, період «кельтського тигра» завершився з початком світової фінансової кризи 2008 року, яка сильно вдарила по ірландській економіці, особливо по банківському сектору та ринку нерухомості. Це призвело до зростання безробіття та нової хвилі еміграції, хоча й не такої масштабної, як у попередні історичні періоди. Однак навіть після кризи Ірландія залишилася країною з позитивним сальдо міграції, що свідчить про збереження її привабливості.

Досвід Ірландії періоду «кельтського тигра» є яскравим свідченням того, як цілеспрямована економічна політика, інвестиції в людський капітал та сприятливе міжнародне середовище можуть трансформувати країну та кардинально змінити її міграційні тенденції. Для повоєнної України ірландський шлях від країни еміграції до країни імміграції пропонує не готовий рецепт, а радше інспірацію та приклад важливих уроків.

Головний висновок полягає в тому, що економічне відродження та створення нових можливостей є потужним стимулом для повернення громадян. Україна має докласти титанічних зусиль для відбудови інфраструктури, залучення інвестицій, проведення структурних реформ та розбудови сильних інституцій. Водночас потрібно розробити продуману міграційну політику, яка б сприяла поверненню українців, залученню кваліфікованих іноземних фахівців та ефективній інтеграції повернених та новоприбулих. Хоча виклики, що стоять перед Україною, є безпрецедентними, приклад «кельтського тигра» демонструє, що за наявності політичної волі, стратегічного бачення та підтримки міжнародної спільноти навіть найскладніші завдання можна вирішити. Тому успішне повоєнне відновлення України зі стрімким економічним зростанням не лише забезпечить добробут громадян, але й може перетворити її на привабливий центр можливостей та розвитку, здатний змінити міграційні потоки на свою користь і стати новою історією успіху в Європі.

Список використаних джерел

1. Бачо Р. Й. Конкурентноздатність, іноземні інвестиції, розподіл доходу: ірландський приклад. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія «Економіка»*. Ужгород : Говерла, 2006. Вип. 19. С. 205–211.
2. Безуглий П. Г. Теоретичні засади дослідження міграційних процесів. *Політичне життя*. 2018. № 1. С. 5–13. DOI: <https://doi.org/10.31558/2519-2949.2018.1.1>.
3. Бурак С. Висококваліфіковані спеціалісти як категорія трудових мігрантів у праві Європейського Союзу. *Університетські наукові записки*. 2016. Вип. 59. С. 310–320.
4. Грабарь Є. О. Зарубіжний досвід розвитку системи оподаткування у контексті повоєнного відновлення. *Сучасні вектори розвитку аграрної науки : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (ХДАЕУ, 17–18 вересня 2024 року)*. Херсон : ХДАЕУ, 2024. С. 628–633.
5. Марусинець М. М. Проблеми еміграції в Республіці Ірландія і розвиток ірландської діаспори в світі. *Актуальні питання політики : зб. наук. пр.* 2024. Вип. 67. С. 92–104.

6. Осадча Н. В., Лук’янов А. І. Сприяння розвитку бізнесу та залученню інвестицій: досвід Ірландії. *Економічний вісник Донбасу*. 2022. № 3(69). С. 141–150.
7. Романюк С. А. Еволюція підходів до підтримки регіонального розвитку в країнах світу. *Ефективна економіка*. 2013. № 2. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1796> (дата звернення: 18.05.2025).
8. Садова У. Я., Степура Т. М. Робочі місця як основа нової політики зайнятості й відтворення якості людського потенціалу в Україні. *Ринок праці та зайнятість населення*. 2018. № 2. С. 15–22.
9. Черевко О. С. Інтеграція Ірландії до ЄЕС: становлення та реалізація політико-економічних взаємовідносин (1961–1993 рр.) : дис. ... канд. політ. наук. Київ, 2025. 278 с.
10. Breathnach P. Exploring the “Celtic Tiger” phenomenon: causes and consequences of Ireland’s economic miracle. *European Urban and Regional Studies*. 1998. Vol. 5, no. 4. P. 305–316.
11. Dorgan S. How Ireland Became the Celtic Tiger. The Heritage Foundation, 2006.
12. GDP (current US\$), Ireland. *World Bank Data*. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?locations=IE> (date of access: 15.05.2025).
13. McAleese D. The Celtic Tiger: origins and prospects. *Policy Options*. 2000. Vol. 21, no. 6. P. 46–50.
14. Marusynets M. Peculiarities of Irish emigration and development of the diaspora in Great Britain. *The Journal of V.N. Karazin Kharkiv National University. Issues of Political Science*. 2024. No. 45. P. 75–86. DOI: <https://doi.org/10.26565/2220-8089-2024-45-10>.
15. Nagornyak T., Lypchuk V., Sadova U., Stepura T. Migration-caused qualitative changes in human potential of the states in the territorial migration labour market “Ukraine–Poland–Germany”. *European Journal of Transformation Studies*. 2022. Vol. 10, no. 1. P. 112–137. URL: <https://czasopisma.bg.ug.edu.pl/index.php/journal-transformation/article/view/7328> (date of access: 18.05.2025).
16. Óriain S. The birth of a Celtic tiger. *Communications of the ACM*. 1997. Vol. 40, no. 3. P. 11–16.
17. Population of Ireland. *Database of the Earth*. 2024. URL: <https://database.earth/population/ireland> (date of access: 18.05.2025).